

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบสาธารณสุขในปัจจุบันนี้เป็นยุคของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีการนำระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information System) มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานทางสาธารณสุขต่างๆและกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกๆหน่วยงานทางสาธารณสุข โรงพยาบาล และสถานพยาบาลต่างๆมีการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Database System) กันอย่างแพร่หลายเรียกว่าระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศทางสาธารณสุข (Health Information System : HIS) หลากหลายรูปแบบเพื่อช่วยในการจัดการข้อมูลให้เป็นระบบ The World Health Organization (WHO) ได้ให้คำนิยามถึง ข้อมูลสุขภาพ หรือ eHealth ว่าเป็นการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (information and communication technologies ; ICT) เพื่อสุขภาพ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นผู้นำเรื่องเทคโนโลยีอุบัติใหม่และการพัฒนาระบบที่ใช้การ ใช้ โปรแกรมประยุกต์ ทาง ICT อย่างแพร่หลาย รวมทั้งข้อมูลสุขภาพ อย่างไรก็ตาม สถานะของข้อมูลสุขภาพในประเทศไทยยังไม่ได้ถูกประเมิน ผลการศึกษากการใช้เครื่องมือของ WHO Global Observatory มาเป็นแบบจำลองในการพัฒนาข้อมูลสุขภาพแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างข้อมูลสุขภาพ ของประเทศไทยไม่ดีพอและต้องการการพัฒนาข้อมูลสุขภาพแห่งชาติเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก (Boonchai Kijsanayotin and others, 2009)ประเทศไทยจึงได้มีการนำระบบฐานข้อมูลของผู้ป่วยมาใช้ในการจัดการข้อมูลทางสุขภาพในโรงพยาบาลกันอย่างแพร่หลาย ดังที่มีการสรุปสถานการณ์ของการใช้ระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศทางสาธารณสุขในประเทศไทย โดยกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับ WHO Thailand (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,2554) พบว่า มีการเข้าถึง และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology: ICT) กันอย่างแพร่หลายไปทั่วประเทศจึงได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ของข้อมูลสุขภาพในประเทศไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2554) ว่ามีโครงสร้างฐาน (Infrastructure) มาตรฐานข้อมูลที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ มีความหลากหลายมากเกินไป มีระบบการเก็บข้อมูลซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการทำให้สูญเสียงบประมาณไปกับความซ้ำซ้อนของระบบ เป็นการเพิ่มขึ้นตอนการทำงานให้กับผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่

เสียเวลาไปกับการจัดการระบบรายงานต่างๆ ไปอย่างมาก ข้อมูลมีปริมาณมากแต่กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่ง ต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าของข้อมูล ทำให้นำข้อมูลมาใช้งานร่วมกันด้วยความยากลำบาก เนื่องจากไม่มีศูนย์กลางในการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม และ ไม่สามารถรวมกันได้เป็นภาพใหญ่ของประเทศได้

จะเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการระบบข้อมูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ดังนั้น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และ คอมพิวเตอร์ แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center : NECTE)(อัสนี ก่อตระกูล, 2011)จึงพัฒนาระบบ Towards Smart Health Information System for Smart Living and Better Care Services เพื่อสุขภาพดีถ้วนหน้า บริการทั่วถึง มุ่งสู่การรักษาเชิงป้องกัน ด้วย ถนนเทคโนโลยีสามสายมุ่งสู่ปลายทาง Healthy Thailand เพื่อนำไปสู่การสร้าง ระบบฐานข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ (National Health Information System : NHIS) และ ฐานความรู้เพื่อสุขภาพแห่งชาติโดยการวางระบบข้อมูลที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและวางโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในรูปแบบของฐานข้อมูลกลาง (Data Center) เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพที่ครอบคลุมสถานพยาบาลทุกระดับในประเทศไทยซึ่งมีแผนการดำเนินการตั้งแต่ปี 2008 – 2018 ใช้ระยะเวลากว่า 10 ปี แต่เนื่องจากระบบนี้เป็นระบบที่ใหญ่มากและต้องอาศัยการวางฐานรากที่เป็นระบบที่ชัดเจน และมีเอกภาพ ทำให้การดำเนินงานในขั้นแรกคือการสร้างมาตรฐานของข้อมูลยังไม่เสร็จสมบูรณ์ จึงยังไม่สามารถดำเนินงานขั้นต่อไปได้

นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ยังได้มีการจัดทำ “โครงการปฏิรูประบบข้อมูลสุขภาพภาครัฐเพื่อรองรับบริการบัตรเดีวรับบริการได้ทุกที่ภายในจังหวัด” (Provincial Public Health Data Center) (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2554)เพื่อวางโครงสร้างพื้นฐานการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพระหว่างสถานบริการ ตั้งแต่ ระดับปฐมภูมิ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มายังส่วนกลาง ในรูปแบบของฐานข้อมูลกลาง (Data center) ของแต่ละจังหวัด และพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยง 5 จังหวัดนำร่อง (5 Provinces Data Center Model) เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายความครอบคลุมทั้ง 75 จังหวัด และเตรียมการพัฒนาให้มีคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุข (Data center) ครอบคลุม 75 จังหวัดโดยวางโครงสร้างพื้นฐานการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพระหว่างสถานบริการ ตั้งแต่ ระดับปฐมภูมิ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ภายในพื้นที่แต่ละจังหวัด ส่งข้อมูลมายังส่วนกลาง ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการทำระบบทะเบียนฐานข้อมูลโรค (Disease Registry and Disease Management)

โดยเฉพาะทะเบียนโรคเรื้อรัง (Diabetes Mellitus : DM และ Hypertension : HT) นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ และ สนับสนุนในเรื่องของการตัดสินใจและกำหนดเชิงนโยบายด้านสุขภาพในระดับพื้นที่ และ ระดับประเทศผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากระบบได้ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และสุขภาพ, ผู้ให้บริการทางการแพทย์ระดับต่างๆ, ผู้กำหนดนโยบายระดับพื้นที่ และ ระดับประเทศ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามเป้าหมายภายใน 10 ปี

ผู้วิจัยในฐานะของผู้ปฏิบัติงานให้บริการแก่ประชาชนผู้ป่วยนอก และ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความปลอดภัยด้านยาเชิงระบบ ณ โรงพยาบาลแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นโรงพยาบาลทั่วไป ขนาด 420 เตียง ทำหน้าที่เป็น CUP (Contracting Unit for Primary Care) มีเครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิ (Primary Care Unit : PCU) 6 แห่ง มีแพทย์เฉพาะทางสาขาเวชศาสตร์ครอบครัว (Family Medicine) 1 ท่าน และ ทีมสหสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่ออกไปทำงานที่ PCU ทั้ง 6 แห่งนั้น รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมการสาธารณสุขของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในเขตอำเภอแม่สอด จำนวน 22 แห่ง ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันนั้น โรงพยาบาลแม่สอดมีนโยบายที่จะเพิ่มการส่งต่อผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เบาหวานและความดันโลหิตสูงที่ผ่านการประเมินทางคลินิกของแพทย์ว่ามีอาการทางคลินิกที่ และมีความเสี่ยงของการดำเนินโรคต่ำ กระจายออกไปรับการรักษายังเครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิ (PCU) และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อลดความแออัดของการเข้ารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลแม่สอด

จากการสำรวจสภาพปัญหาเบื้องต้น พบว่า โรงพยาบาลแม่สอดใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศหลักคือ HosXP และเครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิในเขตอำเภอแม่สอดใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศหลักคือ JHCIS ก็ประสบกับปัญหาการใช้ประโยชน์ของข้อมูลสุขภาพเช่นเดียวกับเครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิอื่นๆ อันเนื่องมาจากการการเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data : e-data) ระบบหลักของ HosXP และ JHCIS มีหลักการจัดการฐานข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมต่อระบบทั้งสอง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ร่วมกันได้ ทำให้เกิดปัญหาในการส่งต่อข้อมูลประวัติการรักษาผู้ป่วยที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลประวัติการรักษาผู้ป่วยที่ส่งออกจากโรงพยาบาลแม่สอด ไปยัง เครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิ และการส่งต่อข้อมูลประวัติการรักษาผู้ป่วยที่ส่งออกจากเครือข่ายผู้ให้บริการปฐมภูมิ มายัง โรงพยาบาลแม่สอด เป็นการส่งข้อมูลด้วย “จดหมายส่งตัว” โดยให้ผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วย เป็นผู้นำส่ง ทำให้เกิดการสูญหายของข้อมูลหรือการได้รับข้อมูลไม่สมบูรณ์ หรือ การที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิ จำเป็นต้อง

ลงข้อมูลในระบบที่มีความซ้ำซ้อนถึง 3 ขั้นตอน ได้แก่ การจดบันทึกประวัติการรักษาผู้ป่วยแล้วคัดลอกข้อมูลลงในระบบ JHCIS จากนั้นจึงทำรายงาน 12/18 เพิ่มใหม่ซึ่งข้อมูลชุด 12 เพิ่ม คือ ชุดข้อมูลมาตรฐานของการบริการระดับโรงพยาบาล และ ข้อมูลชุด 18 เพิ่ม คือชุดข้อมูลมาตรฐานของการบริการระดับสถานีอนามัยและ PCU โดยแยกต่างหากจากระบบ JHCIS ส่งให้สำนักงานสาธารณสุขตากซึ่งก็อาจทำให้ข้อมูลที่ได้จากระบบ JHCIS ไม่สมบูรณ์และไม่มีคุณภาพ ทำให้แพทย์อาจต้องเริ่มต้นการรักษาผู้ป่วยใหม่อยู่เสมอ ทำให้การรักษาไม่ต่อเนื่อง และไม่ทันท่วงทีพบอุบัติเหตุ การเกิด Medication Error เช่น การแพ้ยาซ้ำ, การเกิด Adverse Drug Reaction : ADR/Adverse Drug Event : ADE ที่ไม่ถูกรายงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้ข้อมูลที่น้อยกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้ความต้องการใช้ข้อมูลของหน่วยงานส่วนกลางในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละปีมีการปรับเปลี่ยนปริมาณและรูปแบบเพิ่มขึ้นทุกปีทำให้ข้อมูลชุด 12/18 เพิ่มไม่สามารถรองรับได้ทำให้เกิดโปรแกรมบันทึกข้อมูลที่หลากหลายซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บันทึกข้อมูลที่ต้องใช้เวลาสำหรับการป้อนข้อมูลมากกว่าการดำเนินงานทางสาธารณสุขและการให้บริการสาธารณสุขแบบเชิงรุก ดังนั้นข้อมูลที่ถูกส่งเข้าสู่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจึงเป็นข้อมูลที่ไม่สะท้อนภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในระบบสาธารณสุขมูลฐานส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสร้างนโยบายระดับชาติไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

จากปัญหาเรื่องการบริหารจัดการระบบข้อมูล ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้วิจัยตระหนักว่าปัญหาเรื่องของการส่งต่อข้อมูลทางการแพทย์นั้น ควรจะได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีภายในพื้นที่ปฏิบัติงาน ไม่สามารถรอระบบฐานข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ (National Health Information System : NHIS) หรือ ระบบคลังข้อมูลสุขภาพระดับจังหวัด (Provincial Public Health Data Center) ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างกว่า 10 ปี จึงมีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ โดยเริ่มจากจุดที่เล็กที่สุดของระบบสุขภาพก่อน ซึ่งก็คือ หน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ (Primary Care Unit) ในกลุ่มผู้ให้บริการทางการแพทย์ของเครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิ (Contracting Unit for Primary Care) หรือที่เราเรียกว่า CUP ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อพัฒนาและประเมินผลการทดลองใช้งานระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ในกลุ่มผู้ให้บริการทางการแพทย์ของเครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ในกลุ่มผู้ให้บริการทางการแพทย์ของเครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิ ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อประเมินผลการใช้ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ภายหลังการทดลองใช้งานในด้านความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรม, ระบบการรายงานด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย (Patient Safety) ได้แก่ การรายงานอุบัติการณ์การเกิดความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication Error), การรายงานอุบัติการณ์การแพ้ยาซ้ำ (Repeated Drug Allergy) และการรายงานอุบัติการณ์การเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse Drug Reaction : ADR/Adverse Drug Event : ADE), การรายงานอุบัติการณ์ความคลาดเคลื่อนของระบบการส่งต่อผู้ป่วย (Referral system Error) ในกลุ่มผู้ให้บริการทางการแพทย์ของเครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิ ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยระบบบริการสาธารณสุข (Health Service System Research) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์รูปแบบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการใช้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานจริง ระบบการส่งต่อข้อมูลทางการแพทย์ในแต่ละจุดบริการทางการแพทย์ อีกทั้งวิเคราะห์จากการสอบถามความต้องการใช้ข้อมูลทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และพัฒนาโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ ในกลุ่มผู้ให้บริการทางการแพทย์ของเครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนที่ 2 จะเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Study) โดยจะนำโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนทางการแพทย์ที่ได้จากการวิจัยส่วนแรกให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้งานระบบ พร้อมทั้งเก็บข้อมูลการประเมินผลการทดลองใช้งานโปรแกรมระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ภายหลังการทดลองใช้งาน โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้งานระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์เปรียบเทียบกับในเรื่องระบบการรายงานด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้แก่ การลดอุบัติการณ์การเกิดความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication Error) เช่น การเพิ่มจำนวนการรายงานอุบัติการณ์การเกิดความคลาดเคลื่อนทางยา

(Medication Error) และการลดอุบัติการณ์ความคลาดเคลื่อนของระบบการส่งต่อผู้ป่วย (Referral systemError) นอกจากนี้ยังทำให้ระบบการรายงานอุบัติการณ์การแพ้ยาซ้ำ (Repeated Drug Allergy) และการรายงานอุบัติการณ์การเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse Drug Reaction : ADR/Adverse Drug Event : ADE) ทำได้ง่ายขึ้น ข้อมูลครบถ้วนมากขึ้น

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

- 1.4.1 หน่วยผู้ให้บริการระดับปฐมภูมิ (Primary Care Unit : PCU)** หมายถึงเครือข่ายของหน่วยงานที่จัดให้มีบริการสุขภาพทั่วไปทั้งส่วนที่เป็นการรักษาพยาบาลการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสภาพพื้นฐานที่เป็นลักษณะการให้บริการแบบผู้ป่วยนอกการให้บริการที่บ้านและบริการในชุมชน ไม่รวมบริการที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง หน่วยผู้ให้บริการระดับปฐมภูมิ 6 แห่ง ในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 1.4.2 เครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิ (Contracting Unit for Primary Care : CUP)** หมายถึง หน่วยงานที่สามารถเป็นหน่วยคู่สัญญารับงบประมาณเหมาจ่ายต่อหัวประชากรได้ โดยที่ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ หน่วยบริการปฐมภูมิ (Primary Care Unit : PCU) โดยในงานวิจัยนี้ โรงพยาบาลแม่สอด ทำหน้าที่เป็นโรงพยาบาลแม่ข่าย สนับสนุนการดำเนินงานแก่เครือข่ายคู่สัญญาบริการระดับปฐมภูมิ ซึ่งหมายถึง PCU 6 แห่งในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 1.4.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)** หมายถึง เทคโนโลยีสำหรับการประมวลผลสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการรับ-ส่ง การแปลง การจัดเก็บ การประมวลผล และการกู้คืนสารสนเทศ ในบางครั้งจะมีการใช้ชื่อว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology :ICT) เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้เก็บข้อมูลทางการแพทย์, เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการลงข้อมูล เป็นต้น
- 1.4.4 ระบบฐานข้อมูล (Database System)** หมายถึง การรวมตัวกันของฐานข้อมูลตั้งแต่ 2 ฐานข้อมูลเป็นต้น ไปที่มีความสัมพันธ์กัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลและทำให้การบำรุงรักษาตัวโปรแกรมง่ายมากขึ้นโดยผ่านระบบการจัดการฐานข้อมูล หรือ Data Base Management System เรียกย่อ ๆ ว่าDBMSใน

งานวิจัยนี้ หมายถึง ระบบฐานข้อมูลโรงพยาบาลแม่สอด ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลโปรแกรม HosXP และ ระบบฐานข้อมูล PCU ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลโปรแกรม JHCIS (กานูพงศ์ ปัญญาดี, 1999)

1.4.5 คลังข้อมูล (Data Warehouse) หมายถึงฐานข้อมูลกลาง (Data Center) ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบงานประจำวัน (Pavalam, S.M. and others, 2010) (Nowack, W.J. and Niccolai, M.J., 1997) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ฐานข้อมูลกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ระหว่างระบบ HosXP ของโรงพยาบาลแม่สอด กับ ระบบ JHCIS ของ PCU แม่สอด

1.4.6 ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้การสื่อสารข้อมูลในรูปแบบมาตรฐานหรือรูปแบบที่ผู้รับอนุญาตเพื่อที่จะสามารถนำไปดำเนินงานตามมาตรฐาน ระหว่างชุดโปรแกรมกับชุดโปรแกรมขององค์กรได้และดำเนินการตามมาตรฐานและขบวนการซึ่งอนุญาตให้ผลลัพธ์จากระบบหนึ่ง ถูกประมวลผลโดยตรงเพื่อเป็นข้อมูลนำเข้าไปยังข้อมูลระบบอื่นๆ ทำให้สามารถลดจำนวนการใช้เอกสารที่เป็นกระดาษและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานผิดพลาดลงได้ในงานวิจัยนี้ หมายถึง **The Extensible Markup Language (XML)** ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานสากลทางคอมพิวเตอร์โดยหลักการของการใช้ XML ก็คือการใส่เครื่องหมายทางคณิตศาสตร์เข้าไปเป็นส่วนประกอบของข้อความ และใช้ข้อความที่ใส่เครื่องหมายนั้นๆ สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อแปลงภาษาให้ฐานข้อมูลจะสามารถอ่านข้อมูลในรูปแบบของ XML data ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานในการเก็บข้อมูลเข้าไปเก็บในคลังข้อมูล ที่สามารถควบคุมการแลกเปลี่ยนข้อมูล (exchange), การบูรณาการข้อมูล (integration), การแบ่งปันข้อมูล (sharing), การกู้ข้อมูล (retrieval) สำหรับข้อมูลสุขภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Jaroslav Pokorny, 2000)

1.4.7 ข้อมูลสุขภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Health Information) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยแต่ละรายหรือประชากรอย่างเป็นระบบ (Christina Beach Thielst, 2007) เป็นบันทึกในรูปแบบดิจิทัลที่มีความสามารถในการแปลงระบบข้อมูลสุขภาพที่แตกต่างกันให้นำไปใช้ร่วมกันได้ โดยการฝังตัวอยู่ในเครือข่ายที่เชื่อมต่อกับระบบข้อมูลทั้งองค์กร ในรูปแบบที่ครอบคลุมประวัติประชากร, ประวัติทางการแพทย์, ประวัติการใช้ยาและสถานะการแพทย์, สถานะการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค, ผลการทดสอบในห้องปฏิบัติการ, ภาพรังสี, สัญญาณชีพ, สถิติส่วนบุคคลเช่นอายุและน้ำหนัก และข้อมูลการเรียกเก็บเงินของสถานพยาบาลต่างๆ

1.4.8 ข้อมูลทางการแพทย์เบื้องต้น หมายถึง ชุดข้อมูลสุขภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Health Information) ของผู้ป่วยแต่ละรายที่นำมาใช้เป็นชุดข้อมูลมาตรฐานในระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ข้อมูลเวชระเบียนผู้ป่วย, ประวัติการวินิจฉัยโรคของผู้ป่วย, ประวัติการใช้จ่ายของผู้ป่วย, ประวัติการแพ้ยาของผู้ป่วย, ผลการทดสอบทางห้องปฏิบัติการ, ภาพรังสี, สัญญาณชีพ, สถิติส่วนบุคคลเช่น อายุและน้ำหนัก

1.5 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

แนวคิดในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งขั้นตอนการปฏิบัติงานออกเป็น 2 ระยะ (ภาพที่ 1.1)

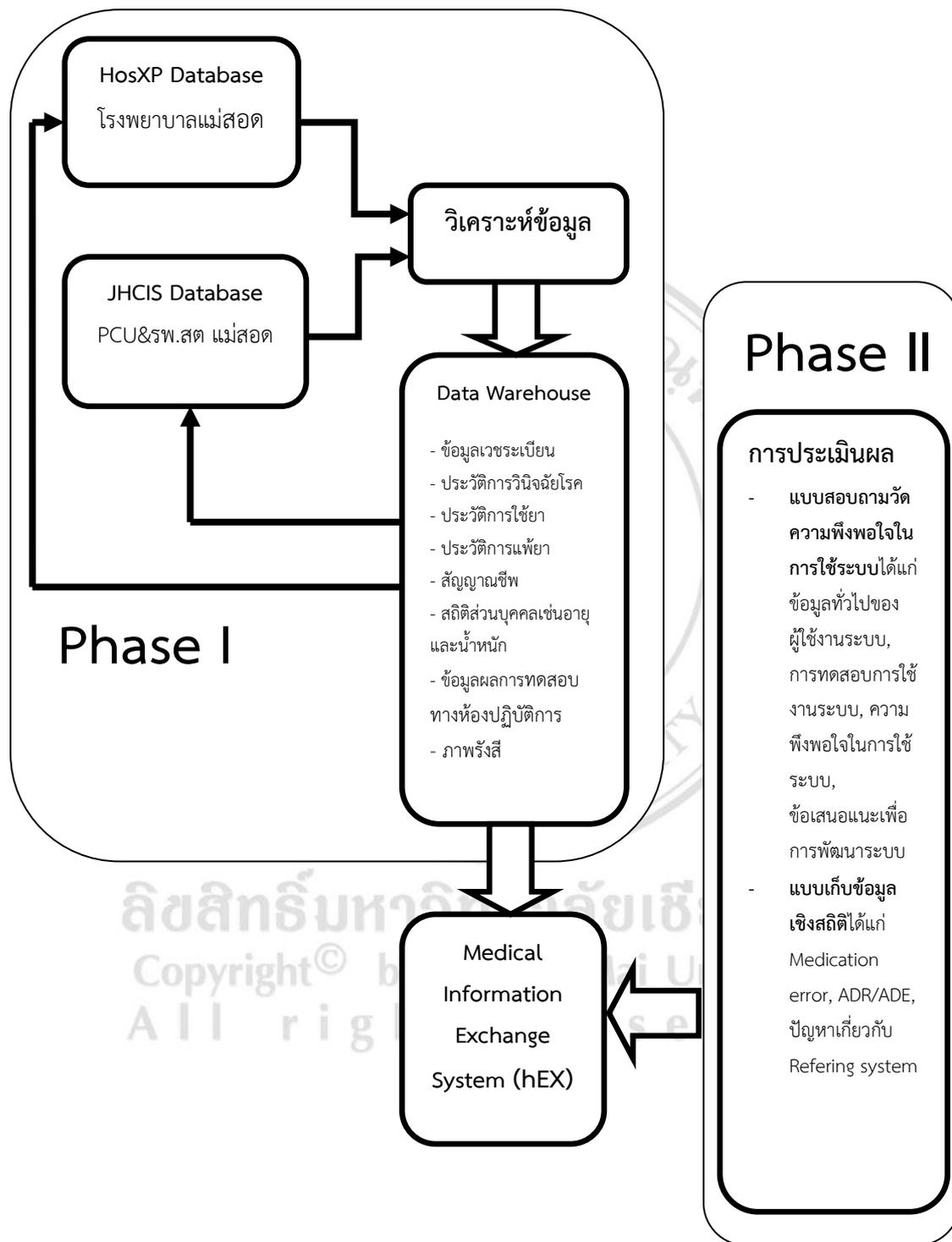
ระยะที่ 1 การสร้างระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Information Exchange System) โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล 2 แห่ง คือ HosXP database และ JHCIS database มาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการแพทย์ที่ผู้ใช้งานต้องการใช้ ด้วยการลงพื้นที่สำรวจการใช้ข้อมูลทางการแพทย์ของบุคลากรสาธารณสุขกลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลที่ต้องการมาเก็บไว้ในคลังข้อมูล (Data Warehouse) ได้แก่ ข้อมูลเวชระเบียน, ประวัติการวินิจฉัยโรค, ประวัติการใช้จ่าย เป็นต้น เมื่อได้ฐานข้อมูลใหม่แล้ว จึงทำการออกแบบและสร้างโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Information Exchange System) โดยนักพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ระยะที่ 2 เมื่อโปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Information Exchange System) เสร็จเรียบร้อยดีแล้ว ผู้วิจัยจะนำระบบที่ได้ไปประเมินผลการใช้งาน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) การวัดความพึงพอใจในการใช้ระบบ
- 2) การเก็บข้อมูลเชิงสถิติ ได้แก่ ความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication error), การเกิดอุบัติการณ์ไม่พึงประสงค์จากยา (ADR/ADE), ปัญหาเกี่ยวกับระบบการส่งต่อผู้ป่วย (Referring system)

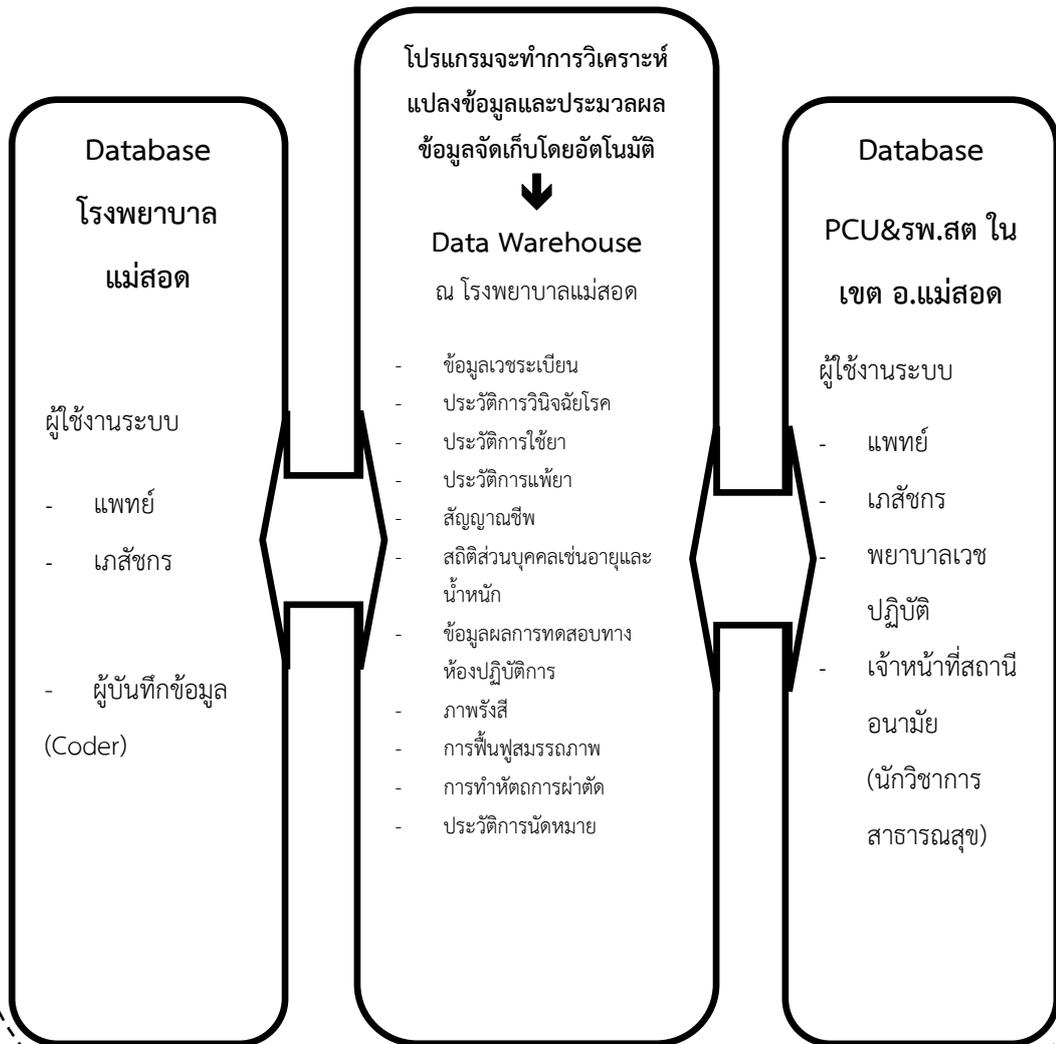
การใช้งานระบบนี้จะเรียกดูข้อมูลด้วย โปรแกรมระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Information Exchange System) โดยผู้ใช้งานสามารถติดตั้งโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ทุกประเภท เช่น Personal Computer (PC), Tablet, Smart/Mobile Phone เป็นต้น โดยผู้ใช้งานระบบทั้งสองทาง

สามารถเรียกดูข้อมูลจากคลังข้อมูล (Data Warehouse) ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายและ
 ผู้ใช้ก็สามารถบันทึกข้อมูลในระบบที่ใช้งานเดิมได้ (ภาพที่ 1.2)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

Medical Information Exchange System

All rights reserved

ภาพที่ 1.2 แสดงทิศทางของการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการเรียกใช้งานโดยผู้ใช้งานระบบ โดยผู้ใช้งานระบบทั้งสองทางสามารถเรียกดูข้อมูลจากคลังข้อมูลใหม่ (Data Warehouse) ที่ตั้งอยู่ ณ โรงพยาบาลแม่สอด โดยมีผู้ดูแลระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลแม่สอดเป็นผู้ดูแล